

Depresyonu Olan Ergenler ile Ana-Babalarının Aile İlişkilerinin ve Bilişsel Çarpıtmalarının İncelenmesi

Gül N. Eryüksel* Ebru Aktün
Ege Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, depresyonu olan ergenler ve ana-babaları, birbirleriyle ilişkilerindeki çatışma düzeyleri, aile ilişkileri hakkındaki bilişsel çarpıtmaları ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları açısından incelenmiştir. Bu amaçla, depresyonu olan veya olmayan 123 ergen, 109 anne ve 87 baba olmak üzere toplam 319 denek, Beck Depresyon Envanterine, Anne-Baba ve Ergen İlişki Envanteri'nin Çatışma ve Bilişler/İnançlar alt-ölçeklerine ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'ne yanıt vermişlerdir. Depresyonu olan ergenlerin, olmayanlara göre, anne ve babalarıyla ilişkilerinden hoşnut olmadıkları, ana-babalarının çeşitli kural ve sınırlandırmalarla hayatlarını mahvedebileceklerine ve onlara kolayca haksızlık yapabileceklerine dair abartılı inançlara bağlı oldukları görülmüştür. Depresyonu olmayan ergenlerin ise, olanlara göre mükemmel bir evlat olmaya dair abartılı inançlara daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Çocuğunda depresyon olan ana-babalar, olmayanlara göre, daha fazla depresyon, çocuklarıyla aralarında daha fazla çatışma ve anlaşmazlık ifade etmişlerdir. Ergen, anne ve babaların depresyon puanları, ergen-ebeveyn çatışması, aile ilişkilerine dair çarpıtılmış inançları ve ana-babaların fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları arasında pozitif ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Ergenlerin ana-babalarının kısıtlamaları ile hayatlarının mahvolacağına dair inançları, ebeveyn-ergen çatışması ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları; annelerin depresyonda olup çocuklarının problemlerinden dolayı kendilerini suçlamaları ve çocukları için düşük mükemmeliyetçi standartlara sahip olmaları; babaların ise ergen çocukları ile ilişkilerinde çatışma ifade etmeleri, depresyonda olan gençleri olmayanlardan ayırt eden değişkenler olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Depresyon, ergen ve ana-baba ilişkileri, davranışsal-aile sistemleri modeli, bilişler/inançlar

Abstract

In this study, depressive adolescents and their parents were investigated in terms of parent-adolescent conflict, cognitive distortions/beliefs concerning family relations and dysfunctional attitudes about themselves. Beck Depression Inventory, Parent-Adolescent Relationship Questionnaire's subscales of Global Distress and Cognitions/ Beliefs and Dysfunctional Attitudes Scale were administered to 123 "depressed" and "non-depressed" adolescents and to their mothers (n = 109) and fathers (n = 87). Depressive adolescents reported more parent-adolescents conflict and cognitive distortions like ruination and unfairness, and dysfunctional attitudes. Non-depressive adolescents expressed more perfectionistic beliefs with their relations with their parents. Parents of depressive adolescents reported more depression and more conflict with their as compared to the parents of non-depressive adolescents. Significant positive correlations were found between adolescents', mothers' and fathers' depression, conflict, distorted beliefs about family relations and positive correlations were found between parents about dysfunctional attitudes. Adolescents' beliefs that their lives will be ruined by their parents' restrictions, global distress with their parents and dysfunctional attitude about themselves; mothers' depression, self-blame for their children's problems and low perfectionistic expectations for their children, fathers' reports of global distress with their children appeared as the variables that discriminated depressed adolescents from the non-depressed ones.

Key words: Depression, parent-adolescent relationship, behavioral-family systems model, cognitions/beliefs

*Yazışma Adresi: Yrd. Doç. Dr. Gül N. Eryüksel, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Bornova-İzmir
E-posta: gulery@edebiyat.ege.edu.tr

Çocukluk ve ergenlik çağı depresyonunu ele alan araştırmalar gözden geçirildiğinde, iki önemli sonuç dikkat çekmektedir. Birincisi, 20. yüzyılın son yarısında doğan çocukların ergenlik çağına geldiklerinde depresyona girme olasılıklarının yüksek olmasıdır. İkinci dikkat çekici sonuç, genç yaşta başlayan depresyona, çağımızda daha önceki kuşaklarda görüldüğünden daha sık olarak rastlanmasıdır (Birmaher ve ark., 1996; Parker ve Roy, 2001).

Ergenlik döneminde yaşanan depresyonun, bireyin gelişimini olumsuz yönde değiştirebileceği görülmektedir. Özellikle çocukluk ve ergenlik çağında depresyon yaşayanların önemli bir bölümünün yetişkin yaşamlarında da depresyon başta olmak üzere çeşitli psikolojik sorunları tekrarlayıcı bir şekilde yaşadığı (Harrington ve ark., 1990; Rao ve ark., 1993); madde kullanım bozukluğu, intihar riski, iş başarısızlığı, ilişki güçlükleri ve akademik başarısızlık gibi risklerin arttığı (Harrington ve Vostanis, 1995; Hammen, 1991; Kovacs ve ark., 1993; Petersen ve ark., 1993) bildirilmektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, ergenlik çağıının öncelikli olarak aile ilişkileri kapsamında incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Adams ve ark., 1994; Barber, 1992; Gecas ve Seff, 1990; Robin ve Foster, 1989; Steinberg ve Morris, 2001). Özellikle depresyonun, intihar fikrinin ve intihar girişimi riskinin araştırıldığı çalışmalarda, olumsuz aile ortamı (Fergusson ve Lynskey, 1995); ergen tarafından çatışmalı, reddedici ve istismar edici olarak algılanan aile ilişkileri (Birmaher ve ark., 1996; Reinherz ve ark., 2000); kaotik aile ortamı (Warner ve ark., 1995); olumsuz iletişim, düşmanca duygular, problem çözme becerilerinde yetersizlik (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke ve Moye, 1990); bağımsızlığın ana-baba tarafından desteklenmemesi (King ve ark., 1992) gibi önemli ailesel faktörlere dikkat çekilmektedir.

Ergenlik döneminde karşılaşılan psikolojik sorunların değerlendirilmesinde, müdahale ve tedavi yaklaşımlarında da sıklıkla aile terapisi modelleri ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımlarda problem-çözme iletişim becerileri (Alexander ve Parsons, 1982;

Robin ve Weiss, 1980); aile sistemindeki yapısal bozukluklar (Aponte ve Van Deusen, 1981; Levine, 1985; Minuchin, 1974) ve işlevsel sorunlar (Haley, 1997; Madanes, 1980; O'Connor ve Hoorwitz, 1984) ele alınmaktadır.

Ebeveyn-ergen arasındaki çatışmayı değerlendirmeye ve tedavi etmeye yönelik Davranışsal-Aile Sistemleri modelini ileri süren Robin ve arkadaşları (Robin ve Foster, 1984; 1989; Robin, Koepke ve Moye 1990; Robin, Koepke ve Nayar, 1985; Robin ve ark., 1999), modellerine aile üyelerinin birbirlerine yönelik bilişsel çarpıtmalarını veya gerçekçi olmayan inançlarını da dahil etmişlerdir. Bilindiği gibi, Beck (1976) bilginin işlenme sürecinde keyfi yordama, seçici soyutlama, aşırı genelleme, büyültme, küçültme, mutlakiyetçi düşünme gibi çeşitli hatalar tanımlamıştır. Robin ve arkadaşları da (Robin ve Foster, 1984; 1989; Robin, Koepke ve Nayar, 1985; Vincent-Rochling ve Robin, 1986) bilgi işleme sürecindeki bu çarpıtmalara tamamiyle sadık kalarak, bilişsel kuramın kavramsallaştırmalarını ana-baba ve ergen ilişkilerine aktarmışlardır. Ana-babaların çocukları ile, ergenlerinde ana-babaları ile ilgili bazı bilişsel varsayımları veya içselleştirilmiş inançları olabileceği üzerinde durmuşlardır. Çeşitli yaşam deneyimleri sonucunda öğrenilen bu varsayımlar, ana-babaların ve gençlerin birbirleriyle etkileşimlerini belirleyecek olan beklentileri ve yüklemeleri ifade etmektedir.

Robin ve arkadaşları (1989; 1990; Vincent-Rochling ve Robin, 1986) ergen ve ebeveynlerin birbirleri hakkında sahip olabilecekleri gerçekçi olmayan inançları/beklentileri belirleyerek, bunların aile ilişkileri üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Ana-babaların sahip olabileceği gerçekçi olmayan inançları/çarpıtmaları şu şekilde betimlemektedirler: (a) *Mahvetme*, çocuklarının bazı hatalı davranışlarının felaketvari sonuçlar doğurabileceğine dair abartılı inançlardır; (b) *Mükemmeliyetçilik*, çocuklarının, kusursuz ve mükemmel bir genç olmalarını beklemeledir; (c) *İtaat*, ana-babaların isteklerinin ergenler tarafından soru sormadan ve gönüllü bir şekilde yerine getirilmesi gerektiğine inanmalarını; (d) *Kendini*

suçlama, ergenlerin hatalarını bir ebeveyn olarak kendi beceriksizliklerinin ve başarısızlıklarının kanıtı olarak değerlendirmeleridir; (e) *Kötü niyet*, çocuklarının onları incitmek için kasten kötü davrandığına veya isyankarlık ettiğine inanmalarınıdır.

Gençlerin sahip olabileceği gerçekçi olmayan inançlar veya beklentiler ise şu şekilde özetlenebilir: (a) *Mahvedilme*, ana-babasının getirdiği kısıtlamalar yüzünden gençlik yıllarının kolayca mahvolabileceğine dair abartılı inançlardır; (b) *Mükemmeliyetçilik* mükemmel bir genç ve evlat olmakla ilgili çarpıtılmış inançlardır; (c) *Haksızlık* ergenlerin ana-babalarının kendilerine daima adil bir şekilde davranmaları gerektiğini beklemedir; (d) *Özerklik* gençlerin, ana-babalarının getirdikleri kısıtlamalarla sınırlandırılmaması, istedikleri kadar özgür bırakılmaları gerektiğine inanmalarınıdır; (e) *Onaylanma* aile üyelerinin her türlü sırrını birbirlerine açmaları, her zaman birbirlerinin davranışlarını onaylamaları gerektiğini beklemedir.

Robin ve arkadaşlarına göre, aile üyelerinin çarpıtılmış ve gerçekçi olmayan inanç ve beklentileri, belli sorunlarda katı tutumların ortaya çıkmasına, problem çözme sırasında kutuplaşmalara, olumsuz duygu ve davranışların artmasına ve giderek olumlu iletişim kurmanın zorlaşmasına neden olmaktadır (Robin ve Foster, 1989; Robin, Koepke ve Moye, 1990).

Davranışsal-Aile Sistemleri modeline temellenirilmiş araştırmalarda, sorunlu ailelerdeki ebeveyn ve ergenlerin aile içinde daha fazla genel anlaşmazlık, iletişim sorunları, problem çözme becerilerinde yetersizlik, düşmanca duygular, kardeşler arası çatışma ve okul çatışması ifade ettiği görülmektedir (Eryüksel, 1996a; Kahraman, 2000; Robin, Koepke ve Moye, 1990).

Benzer doğrultuda, ebeveyn ve ergen arasındaki çatışma veya gerginlik üzerinde bilişsel çarpıtmaların etkisi olduğu yolundaki görüşler, gerek Amerika gerek Türkiye’de yapılan çalışmalarda modelde ileri sürülen görüşlerle tutarlılıklar göstermiştir. Ergenlerde görülen çeşitli psikiyatrik problemler sebebiyle bir kliniğe başvuruda bulunan ailelerin, aile

içi çatışmayı artırıcı olumsuz ve abartılı inançlara daha çok sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Eryüksel, 1996a; Robin ve Foster, 1989; Robin, Koepke ve Moye, 1990; Robin, Koepke ve Nayar, 1985). Çocuklarında çeşitli davranışsal sorunlar olan Amerikalı babalarda, mükemmeliyetçilik, itaat ve kötü niyet; sorunlu ergenlerde mahvedilme, haksızlık ve özerklikle ilgili gerçekçi olmayan inançlara bağlılığa daha fazla rastlanmıştır (Vincent-Rochling ve Robin, 1986).

Türk ergenler için mahvedilme ve haksızlıkla ilgili abartılı inançlar, ana-babayla ilişkilerindeki çatışmayı artırıcı bir unsur olarak belirirken (Eryüksel, 1996a), Amerikalı ergenler için bu iki inanca özerklik ile ilgili inanç eklenmiştir (Robin, Koepke ve Moye, 1990). Türk anneler, Amerikalı annelere göre çocuklarının davranışları altında kötü niyet olduğuna dair inançlara daha fazla bağlı bulunmuş, bu da aile ilişkilerindeki çatışmayı artırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle psikiyatrik yardım arayan, eğitim düzeyi düşük ve erkek çocuk annelerinde kötü niyetle ilgili inançlara daha fazla rastlanmıştır. Psikiyatrik sorunu olan gençlerin ailelerindeki eğitimi düşük babalar, çocuklarının mükemmel ve hatasız davranması gerektiğine daha fazla inanmaktadırlar. Kızlar ise erkeklere göre, ana-babalarından onay görmeye daha çok önem vermektedir ve yeteri kadar adil muamele görmediklerine inanmaktadırlar (Eryüksel, 1996a).

Davranışsal-Aile Sistemleri modeline dayalı Kahraman’ın (2000) yürüttüğü bir çalışmada, ebeveyn-ergen ilişkilerindeki bilişler/gerçekçi olmayan inançlar konusunda ilgi çekici başka bulgular da elde edilmiştir. Ailelerinde şiddet olan ve olmayan ergenleri, aile ilişkileri ve yaşadıkları çeşitli psikolojik sorunlar açısından karşılaştıran bu çalışmada, bazı psikolojik sorunlarla aile ilişkilerine yönelik bilişsel çarpıtmalar arasında ilişkiler olduğu görülmüştür. Örneğin depresyonu olan ergenlerde mükemmeliyetçilik, obsesif-kompulsif sorunları olan ergenlerde onay görme, paranoid eğilimleri olan ergenlerde haksızlığa uğrama, fobik anksiyete belirtileri gösteren ergenlerde özerklikle ilgili inançlara daha fazla rastlanmıştır.

Bu çalışmada, Davranışsal-Aile Sistemleri modelinde ileri sürülen aile içi çatışma ve aile üyelerinin birbirlerine yönelik bilişsel çarpıtmalarına yönelik kavramsallaştırmalar ergenlik çağı depresyonu kapsamında incelenmiştir. Aile ilişkilerindeki bilişsel çarpıtmalar, yeni bir konudur ve daha önceki çalışmalarda içselleştirilmiş veya dışsallaştırılmış davranış bozuklukları olan ergenlerin ve ana-babalarının bilişsel çarpıtmaları genel olarak incelenmiştir. Belli bazı psikolojik sorunlara özgü olabilecek ailesel/bilişsel çarpıtmalar ayrıntılı olarak ele alınmamıştır (Eryüksel, 1996a; Kahraman, 2000; Robin, Koepke ve Moye, 1990; Vincent-Rohling ve Robin, 1986). Bu nedenlerle, çalışmada depresyonu olan ergenlerin ve anne-babalarının sahip olabilecekleri ailesel/bilişsel çarpıtmalar ele alınmıştır. Ayrıca bireylerin kendileriyle ve diğerleriyle ilgili işlevsel olmayan tutumları da ele alınarak iki yapı arasındaki ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Örneklem

Araştırmaya 123 (%38.5) ergen; 109 (%34.2) anne ve 87 (%27.3) baba olmak üzere toplam 319 kişi katılmıştır. Ergenler, Beck Depresyon Envanterinden (BDE) aldıkları puanlara uygulanan kesme noktalarına göre depresyonu olan ve olmayan örneklem gruplarına dahil edilmiştir (Beck, 1979; Hisli, 1989). Depresyonu olan ergenlerin BDE ortalaması 25.3 (S = 8.1); depresyonu olmayan ergenlerin ilgili ortalaması 8.0 (S = 4.7) olarak bulunmuştur. Grupların BDE ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (t = 14.4, p < .001).

Depresyon grubundaki ergenlerin 45'i kız (% 73.3), 16'sı erkektir (% 26.7). Kız ergenlerin yaş ortalaması 16.25 (S = 1.16, ranj = 13-19); erkek ergenlerin yaş ortalaması 16.87'dir (S = 1.02, ranj = 13-19). Tüm grup için bu değerler \bar{X} = 16.58 ve S = 1.06 olarak bulunmuştur. Bu gruptaki ergenlerin % 85.2'sinin ana-babalarının evliliğinin devam ettiğini; %75.4'ü orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden geldiklerini belirtmişlerdir.

Depresyonu olan örneklemdeki ergenlerin ana-

babaları olarak, araştırmaya 53 (%33.3) anne; 45 (%28.4) baba katılmıştır. Annelerin yaş ortalaması 41.51 (S = 4.14, ranj = 33-54); babaların yaş ortalaması 48.09'dur (S = 6.19, ranj = 32-67). Annelerin %40.7'si ilkökul, %38.9'u ortaöğretim (ortaokul ve lise), babaların ise, %37'si ortaöğretim, %39.1'i üniversite mezunudur.

Depresyonu olmayan örneklemde yer alan ergenlerin 29'u (%47) kız, 33'ü (%51) erkektir. Kızların yaş ortalaması 16.86 (S = 0.78, ranj = 15-18); erkeklerin yaş ortalaması 16.28'dir (S = 1.19, ranj = 15-18). Tüm grup için bu değerler \bar{X} = 16.40, S = 1.14 olarak bulunmuştur. Depresyonu olmayan örneklem grubundaki ergenlerin de büyük çoğunluğunun (% 83.9) ana-babalarının evliliği devam etmektedir. Bu gruptaki ergenlerin %88.5'i orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden geldiklerini belirtmişlerdir.

Depresyonu olmayan örneklem grubundaki ergenlerin ana-babaları olarak araştırmaya 56 (%35) anne; 42 (%26.3) baba katılmıştır. Annelerin yaş ortalaması 42.42 (S = 5.30, ranj = 33-54); babaların yaş ortalaması 46.25'dir (S = 6.53, ranj = 32-67). Annelerin %35.6'sı ilkökul, %39'u ortaöğretim, babaların ise %24.4'ü ilkökul, %56.1'i ortaöğretim mezundur.

Veri Toplama Araçları

Beck Depresyon Envanteri (BDE). Beck, Rush, Shaw ve Emery (1979) tarafından, depresyonda görülen, duygusal, somatik, bilişsel ve motivasyona dayalı belirtilerin derecesini belirlemek amacıyla geliştirilen 21 maddelik bir ölçektir. Dört seçenekten oluşan her belirti maddesi, 0 ile 3 arasında puan almakta ve puan ranjı 0-63 arasında değişmektedir. BDE'nin Türkiye uyarlaması Hisli (1988, 1989) tarafından yapılmıştır. BDE'nin Türkçe formunun iki yarım test güvenilirlik katsayısının .74 olduğu (Hisli, 1989), ölçüt bağımlı geçerlik katsayısının ise .47 ile .63 arasında değiştiği bulunmuştur (Hisli, 1988). BDE'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında, kesme noktası incelenmiş ve 17 ile üstündeki BDE puanlarının, tedavi gerektirecek düzeydeki depresyonu %90'ın üzerinde bir doğrulukla ayırt edebildiği görülmüştür (Hisli, 1989).

Ana-Baba ve Ergen İlişki Envanteri (PARQ).

Robin ve arkadaşları (1986; 1990) tarafından geliştirilmiş, Davranışsal-Aile Sistemleri modeline temelendirilmiş bir ölçektir. Ergenlerin ve ana-babaların aile ilişkilerini (a) Problem Çözme - İletişim Becerileri, (b) Bilişler/İnançlar ve (c) Aile Yapısı açısından değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Ergenler ve ana-babalar için olmak üzere iki ayrı formu vardır. PARQ'nın ergen ve ana-baba formlarının Türkçe'ye çevirisi, güvenilirlik ve geçerlik çalışması Eryüksel (1996a; 1996b) tarafından yapılmış ve ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu ortaya konmuştur.

Bu çalışmada PARQ'nın Ergen ve Ana-Babalar için Genel Çatışma ve Bilişler/İnançlarla ilgili alt ölçekleri kullanılmıştır. *Genel Çatışma* alt ölçeği ana-baba ve ergen arasında varolan çatışma ve hoşnutsuzluğun derecesini değerlendiren, ergenler ve ana-babalar için 15'er maddeden oluşan bir alt-ölçektir. PARQ'nın Türkçe Formundaki Genel çatışma alt-ölçeğinin iç tutarlık katsayısı ergenler için .90, anne-babalar için .89 ve .83 olarak bulunmuştur (Eryüksel, 1996a).

Bilişler/İnançlar alt ölçeği ise, ana-baba ve ergenin birbirleri hakkında sahip olabilecekleri beş bilişsel çarpıtmayı içerir. Ergenler için özerklik, haksızlık ve onaylanma; ana-babalar için itaat, kötü niyet ve kendini suçlama alt ölçekleri bulunmaktadır. Ergenler ve ana-babalar için mahvetme/mahvedilme ve mükemmeliyetçilik alt ölçekleri ise ortaktır. Her bir inanç için 8'er madde olmak üzere toplam 40 maddeden oluşur. Bilişler/İnançlar alt-ölçeğinin iç tutarlık katsayısı ergenler için .35 ile .66, anneler için .39 ile .70, babalar için .38 ile .71 arasında değişmektedir. Toplam ölçek iç tutarlık katsayıları ergen ve anne-babalar için sırasıyla .77, .81 ve .79'dur (Eryüksel, 1996a). PARQ'nın ölçüt geçerliğine ve faktör analizine ilişkin bulgular, Davranışsal-Aile Sistemleri modelinin temel varsayımları ile tutarlılık göstermektedir (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke ve Moye, 1990).

PARQ'nın Genel Çatışma alt ölçeğindeki yüksek puanlar, ana-baba ve ergen arasında varolan çatışma

ve hoşnutsuzluğun fazla olduğunu; Bilişler/İnançlarla ilgili alt ölçeklerdeki yüksek puanlar ise, abartılı inançlara olan güçlü bağlılığı göstermektedir (Robin, Koepke ve Moye, 1990).

Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (FOTÖ).

Kişiyi depresyona yatkın kıldığı düşünülen varsayımların ve şemaların ortaya çıkma sıklığını ölçmek amacıyla Weissman ve Beck (1978) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. FOTÖ'deki maddelere verilen yanıtlar, 1 (tümüyle katılıyorum) 7 (hiç katılmıyorum) olmak üzere 7-noktalı bir likert ölçeği üzerinde değerlendirilir. Maddelerin puanlanma yönü, belli bir ifadeye gösterilen katılımın fonksiyonel olmayan düşünme biçimine işaret edip etmediğine göre değişmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği, bireyin fonksiyonel olmayan tutumlara olan eğiliminin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Ölçeğin 40 maddelik A-Formunun, Türkiye uyarlaması Şahin ve Şahin (1992) tarafından yapılmış ve iç tutarlık katsayılarının .72 ile .79 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin BDE ile ölçüt bağımlı geçerlik katsayısının .19 olduğu belirtilmiştir. FOTÖ'nün alt-ölçeklerinin geliştirilmesi konusunda çalışmalar sürdürülmekle birlikte, genel olarak ölçekten alınan toplam puanlar kullanılmaktadır (Beck ve ark., 1991).

Ergen ve Ana-Baba Bilgi Toplama Formu.

Araştırmada ergenlerin ve ana-babaların sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi toplamaya yönelik iki ayrı bilgi toplama formu kullanılmıştır. Sosyo-demografik değişkenlerin yanı sıra, ergenlerin aile ilişkilerini ve ana-babalarının tutumlarını araştıran toplam 17; ana-babaların da aile ilişkilerini ve çocuklarına ilişkin tutumlarını araştıran toplam 19 soru bilgi toplama formlarında yer almıştır.

İşlem

Okullarda yapılan uygulamalarda araştırmada kullanılan ölçekler bir zarf içinde ergenler aracılığıyla evlere gönderilmiştir. Araştırmaya katılacak ergenlere çalışmanın amacı ve ölçekleri doldururken dikkat edilmesi gereken noktalar açıklanmış ve ergenlerden ölçekleri kapalı zarf içinde, belirlenmiş ol-

dukları günde gördükleri yetkili kişiye bırakmaları istenmiştir.

Ebeveynlerin her ikisinin de araştırmaya katılımı tam olarak sağlanamamış, denek kayıpları meydana gelmiştir. Depresyon grubunda yer alan 61 ergenin 6'sının (%9) annesine, 14'ünün (%22) babasına ulaşamamıştır. Depresyonu olmayan örnekleme ise 62 ergenin 6'sının (%9) annesi, 21'inin (%33) babası ölçükleri geri yollamamıştır.

Bulgular

Araştırma verilerinin istatistiksel analizlerinde ilk önce ergen, anne ve babaların toplam 11 ölçükten elde ettikleri ham puanların dağılımları incelenmiştir. Ergenlerin, PARQ'nın Genel Çatışma ve Haksızlık; annelerin BDE ve PARQ'nın Mükemmeliyetçilik; babaların ise PARQ'nın Genel Çatışma alt-ölçeklerinde elde ettikleri puanların, kayık veya sivri dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Adı geçen beş alt-ölçekteki dağılımlar, logoritmik ve kare-alma yöntemiyle dönüştürmeler yapılarak düzeltilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 1996). Ancak dönüştürülmüş ve dönüştürülmemiş puanlardan elde edilen ortalamalarla yapılan analiz sonuçları arasında herhangi bir fark olmadığı görülmüştür. Bu nedenle tablolarda ortalamalar arasındaki tutarlılığı sağlamak amacıyla, tüm alt-ölçek-

ler için dönüştürülmemiş değerler kullanılmıştır.

Ergen, Anne ve Babaların BDE, PARQ ve FOTÖ Alt-Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Depresyonu olan ve olmayan ergen grupları temel alınarak, ergen, anne ve babaların BDE, PARQ-Genel Çatışma, Bilişler/İnançlar ve FOTÖ'de elde ettikleri ortalamalar, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Tablo-1'de depresyonu olan ve olmayan ergenlerin ilgili alt-ölçeklere ait ortalama, S ve F değerleri bir arada gösterilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, depresyonu olan ve olmayan ergenler, PARQ'da Genel Çatışma ($F(1,122) = 21.39; p < .001$), Mahvedilme ($F(1,122) = 29.35; p < .001$), Mükemmeliyetçilik ($F(1,122) = 5.13; p < .05$), Haksızlık ($F(1,122) = 17.27; p < .001$) alt ölçüklerinde ve FOTÖ'de ($F(1,102) = 10.06; p < .01$) elde ettikleri ortalamalar açısından farklılaşmaktadırlar. Tablo-1'deki ortalamalar incelendiğinde, depresyonu olan ergenlerin anne ve babaları ile ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadıkları, hayatlarının anne ve babalarının kısıtlamaları ile mahvolacağına ve haksızlığa uğradıklarına daha fazla inandıkları görülmektedir. Son olarak depresyonu olan ergenler, olmayanlara göre fonksiyonel olma-

Tablo 1

Depresyonu Olan ve Olmayan Ergenlerin PARQ ve FOTÖ Ortalamaları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları (N = 123)

Ölçek	Depresyonu olan ergenler		Depresyonu olmayan ergenler		
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	F
PARQ					
Çatışma	6.6	4.0	3.3	3.8	21.39***
İnançlar/Beklentiler					
Mahvedilme	4.0	1.7	2.4	1.5	29.35***
Mükemmeliyetçilik	4.5	1.6	5.2	1.4	5.13*
Haksızlık	4.6	2.1	3.0	1.9	17.27***
Özerklik	4.0	2.2	4.0	1.9	
Onaylanma	5.4	1.9	5.4	1.6	
FOTÖ					
Toplam	163.9	28.3	147.2	24.6	10.06**

*p < .05 **p < .01 ***p < .001

yan şemalara daha fazla sahiptirler. Beri yandan, depresyonu olmayan ergenler, mükemmel bir evlat olmaları yönündeki gerçekçi olmayan inanç ve beklentilere daha fazla bağlı olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 2’de de görüldüğü gibi, çocuğunda depresyon olan anneler, olmayanlara göre, BDE ($F(1,108) = 8.94; p < .01$), PARQ-Genel Çatışma ($F(1,108) = 3.91; p < .05$) ve Kendini Suçlama ($F(1,108) = 7.65; p < .01$) alt-ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek ortalamalar elde etmişlerdir. Daha açık bir deyişle, çocuğunda depresyon olan anneler, daha fazla depresif yakınma, çocuklarıyla aralarında anlaşmazlık ve kendini suçlamaya dair abartılı inançlar ifade etmektedirler.

Çocuğunda depresyon olan babaların, olmayanlara göre, BDE ($F(1,86) = 6.38; p < .05$) ve PARQ-Genel Çatışma ($F(1,86) = 9.60; p < .01$) alt ölçek ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre, çocuğunda depresyon olan babalar, olmayanlara göre, daha fazla depresyon ve çocukla-

rıyla aralarında daha fazla çatışma bildirmektedirler.

Ergen, Anne ve Babaların BDE, PARQ ve FOTÖ Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki Korelasyonların İncelenmesi

Araştırmada ergenlerin ve ebeveynlerinin depresyonları, birbirleri ile olan ilişkilerinde tanımladıkları anlaşmazlık ve çatışma düzeyleri, aile ilişkilerine yönelik bilişsel çarpıtmaları ve fonksiyonel olmayan inançları arasındaki ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, ergenlerin, anne ve babaların BDE, PARQ Genel Çatışma, Bilişler/İnançlar ve FOTÖ’de elde ettikleri toplam puanlar arasındaki Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış ve Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3’de, ergen, anne ve babaların depresyon puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu görülmektedir. Özellikle anne ve babaların BDE puanları arasındaki korelasyon katsayısı ($r = .64$), ergenlerin anneleri ($r = .32$) ve babaları ($r = .26$) ile aralarında elde edilen korelasyon katsayılarından daha yüksektir.

Tablo 2

Çocuğunda Depresyon Olan ve Olmayan Anne ve Babaların BDE, PARQ ve FOTÖ Alt-Ölçek Ortalamaları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

	Anne (N = 109)				F	Baba (N = 87)				
	Ergende Var		Annede Yok			Ergende Var		Babada Yok		
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		\bar{X}	S	\bar{X}	S	F
BDE	13.8	11.7	8.1	8.2	8.94**	10.2	8.1	6.3	5.8	6.38*
PARQ										
Çatışma	4.8	3.7	3.4	3.5	3.91*	5.4	3.5	3.2	2.8	9.60**
İnançlar/Beklentiler										
Mahvedilme	5.3	1.7	4.8	1.5		4.9	1.8	5.1	1.4	
Mükemmeliyetçilik	5.6	1.8	5.8	1.7		5.8	1.6	5.5	1.8	
İtaat	5.2	1.8	5.5	1.5		5.0	2.4	5.3	2.0	
Kendini Suçlama	4.3	1.5	3.5	1.4	7.65**	4.2	1.5	4.2	1.4	
Kötü Niyet	2.8	2.1	2.1	1.8		2.3	2.2	2.1	1.7	
FOTÖ										
Toplam	148.3	32.1	139.4	26.3		156.6	31.7	149.5	31.9	

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 3

Ergen, Anne ve Babaların Beck, PARQ ve FOTÖ Toplam Puanları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

	Ergen-Anne	Ergen-Baba	Anne-Baba
BDE	.32**	.26***	.64**
PARQ Çatışma	.48**	.42**	.56**
PARQ İnançlar/ Beklentiler	.35**	.31**	.57**
FOTÖ	.06	.15	.48**

*p < .05 **p < .01

Ergen, anne ve babaların birbirleri arasındaki anlaşmazlık ve çatışmaya yönelik değerlendirmeleri pozitif ve anlamlı korelasyonlar göstermektedir. Daha açık deyişle, hem ergenler hem anne-babalar birbirleri arasında çatışma olduğu konusunda görüş birliği içinde gözükmektedirler (ergen-anne $r = .48$, ergen-baba $r = .42$, anne-baba $r = .56$). Özellikle anne ve babaların çocuklarıyla yaşadıkları çatışma konusunda daha fazla görüş birliği ($r = .56$) içinde oldukları söylenebilir.

Aile ilişkileri kapsamında ergenlerin ana-babaları, ana-babaların da ergen çocukları hakkında sahip oldukları bilişsel çarpıtmalar arasında da istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir. Burada da, daha önce olduğu gibi, anne ve babaların çocuklarına ve ebeveynliğe dair gerçekçi olmayan inançları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı (anne-baba $r = .57$), ergenlerle ebeveynler arasında elde edilen katsayılardan (ergen-anne $r = .35$, ergen-baba $r = .31$) daha yüksektir.

Ergenlerin, anne ve babaların bir birey olarak kendileri için benimsedikleri fonksiyonel olmayan tutumlar/şemalar arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, ergenlerin anneleri ($r = .06$) ve babaları ($r = .15$) ile aralarında bu tür tutumlara bağlılıkları açısından bir ilişkiye rastlanmamıştır. Buna karşın anne ve babalar, fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları açısından benzer ($r = .48$) bildirimlerde bulunmuşlardır.

Ergenlerin Depresyonda Olup Olmamalarını BDE, PARQ ve FOTÖ Alt-Ölçeklerinden Ayırt Etmeye İlişkin Bulgular

Araştırmada son olarak, ergenlerin, anne ve babaların BDE, PARQ-Çatışma, PARQ-İnançlar/Beklentilerle ilgili alt-ölçekleri ile FOTÖ puanlarının ergenlerin depresyonda olup olmadıklarını ne kadar ayırt edebileceği incelenmeye çalışılmıştır. Ergenlerin BDE puanları hariç adı geçen ölçekler, ergenler, anne ve babalar için tek tek, Basamaklı Ayırt Etme Analizine sokulmuş (Green, Salkind ve Akey, 2000), sonuçlar Tablo 4'de bir arada özetlenmiştir.

Aile ilişkilerinde Çatışma, Mahvedilme, Mükemmeliyetçilik, Haksızlık, Özerklik, Onaylanma ile ilgili abartılı inançlar ve FOTÖ toplam puanlarından hangilerinin ergenlerin depresyon puanlarını ayırt edebileceği Basamaklı Ayırt Etme Analizi ile incelenmeye çalışılmıştır. Ergenler için elde edilen genel Wilks' lambda, $L = .713$, $F(3, N = 101) = 33.656$, $p < .001$ ile üç değişkenin depresyon puanlarını anlamlı bir şekilde ayırt edebildiğini göstermiştir. Tablo 4'de görüleceği gibi, bu üç değişken, ergenlerin mahvedilmeye dair abartılı inançları, anne-babalarıyla ilişkilerindeki çatışma ve fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları olmuştur. Özellikle mahvedilme ile ilgili abartılı inançların ayırt etme fonksiyonu ile arasındaki korelasyon katsayısı (.57) diğer iki değişkenden daha yüksektir. Nitekim ayırt etme fonksiyonu için standardize katsayılara bakıldığında da mahvedilme ile ilgili inançlar için elde edilen katsayı (.79), ebeveynle çatışma ve fonksiyonel olmayan tutumlar için elde edilen katsayılardan (.75 ve .50) daha yüksek olup, mahvedilme inancı depresyonla daha güçlü bir ilişki göstermektedir.

Basamaklı Ayırt Etme Analizinde, birini dışarıda bırakma tekniği (leave-one-out) yoluyla elde edilen sınıflama sonuçlarına göre, PARQ-Mahvedilme, Çatışma ve FOTÖ toplam puanları örneklemdaki depresyonu olan ergenleri %73, olmayanları ise %77 doğrulukla ayırt edebilmektedir. Adı geçen üç ölçek, yeni bir grubu %75 gibi bir doğrulukla sınıflayabilmektedir.

Tablo 4*Ergenlerin Depresyonda Olup Olmamasını BDE, PARQ ve FOTÖ'den Ayırt Eden Alt-Ölçekler*

Fonksiyona giren ölçekler	Ayırt etme fonksiyonu ile korelasyon katsayıları	Ayırt etme fonksiyonu için standardize katsayılar
Ergen		
PARQ- Mahvedilme	.57	.79
PARQ- Çatışma	.47	.75
FOTÖ- Toplam	.41	.50
Anne		
BDE	.63	.66
PARQ- Kendini Suçlama	.55	.67
PARQ- Mükemmeliyetçilik	-.38	-.57
Baba		
PARQ- Çatışma	1.00	1.00

Ergenlerin depresyon puanlarını ayırt etme ile ilgili bir diğer Basamaklı Ayırt Etme Analizi, anne ve babaların BDE, PARQ-Çatışma, PARQ-İçselleştirilmiş İnançlar ve FOTÖ toplam puanları ile gerçekleştirilmiştir. Anneler için elde edilen genel Wilks' lambda, $L = .760$, $\hat{E}^2(3, N = 78) = 21.032$, $p < .001$ ile anlamlıdır. Buna göre, Tablo-4'de de görülen, annenin Depresyon puanı, Kendini-Suçlama ve Mükemmeliyetçilikle ilgili abartılı inançları depresyonu olan ve olmayan ergenleri anlamlı bir şekilde ayırt edebilmektedir. Ayırt etme fonksiyonu ile yordayıcılar arasında elde edilen korelasyon katsayılarına bakılacak olursa, annenin depresyonu, ayırt etme fonksiyonu ile daha yüksek bir ilişki gösterirken ($r = .63$), annenin mükemmeliyetçilikle ilgili abartılı inançları ayırt etme fonksiyonu ile negatif bir korelasyon ($r = -.38$) göstermektedir. Standardize katsayılar ise, annelerin kendilerini suçlamaları ($r = .67$) ve depresyonlarının ($r = .66$) ergen çocuklarının depresyon puanlarını yordamada eşit oranda önemli olduğunu göstermektedir.

Basamaklı Ayırt Etme Analizindeki birini dışarda bırakma tekniği ile yapılan sınıflama sonuçlarına göre, anneler için elde edilen bu üç ölçek, araştırmada yer alan, depresyonu olan ergenleri %57; depresyonu olmayan ergenleri %70 doğrulukla ayırt ede-

bilmektedir; adı geçen üç ölçek yeni bir grubu ise birbirinden %63 gibi bir doğrulukla ayırt edebilecektir.

Benzer şekilde babalar için yapılan Basamaklı Ayırt Etme Analizinde Çatışma alt ölçeği tek bir yordayıcı olarak ortaya çıkmıştır. Genel Wilks' lambda, $L = .919$, $\hat{E}^2(1, N = 72) = 6.055$, $p < .05$ ile anlamlıdır. Buna göre babaların çocuklarıyla aralarında çatışma ifade etmeleri depresyonu olan ve olmayan ergenleri ayırt etmede yordayıcı bir değişken olarak düşünülebilir.

Basamaklı Ayırt etme Analizinde, birini dışarıda bırakma yoluyla elde edilen sınıflama sonuçlarına göre, babaların çocuklarıyla aralarında ifade ettikleri çatışma, örneklemdaki ergenlerin depresyonda olmasını %50; olmamasını ise %74 doğrulukla ayırt edebilmektedir. Babaların Çatışma ölçeğinden aldıkları puanlar, yeni bir grubu % 61 doğrulukla sınıflayabilecektir.

Tartışma

Araştırmada depresyonda olan gençlerin anlaşılmasında ve onlara sunulacak psikolojik yardımda yol gösterici olabilecek bulgular elde edilmiştir. Genel olarak gençlik çağında karşılaşılan depresyonda, ana-babaların depresyon düzeylerinin, ergen-ana-ba-

ba arasındaki çatışmanın, bazı bilişsel çarpıtma ve işlevsel olmayan şemaların önemli olduğu görülmektedir. Bulgular, yazılı kaynaklarla tutarlı olarak, gençlerin depresyon yaşantılarının anlaşılmasında, anne-babalarının ve anne-babalarıyla olan ilişkilerinin önemini ortaya koymaktadır (Adams ve ark., 1994; Birmaher ve ark., 1996; McCleary ve Sanford, 2002; Reinherz ve ark., 2000; Robin ve Foster, 1989).

“Anne-babamla ben çok kavga ederiz”, “Anne-babamla ilişkimde değiştirmek istediğim çok şey var” gibi ana-baba ve ergen arasındaki stresi, olumsuz stres tepkilerini, anlaşmazlıkları ve genel bir çatışmayı ifade eden maddelerden oluşan PARQ’ın çatışma alt-ölçeğinde depresyonda olan ergenler daha yüksek puanlar almışlardır. Genel olarak yazılı kaynaklarda çeşitli sorunları olan gençlerin aile ilişkilerinde, özellikle anne-babalarıyla ilişkilerinde, daha fazla çatışma yaşadıkları bildirilmektedir (Barnes, Farrell ve Windle, 1990; Brennan, 1980; Eryüksel, 1996a; Fergusson ve Lynskey, 1995; Gullotta, 1978; Lewinsohn, Gotlib ve Seeley, 1995; Reinherz ve ark., 2000; Robin, Koepke ve Moye, 1990).

Robin ve ark.’nın (1989; 1990; Koepke, Hull ve Robin, 1986; Vincent-Roehling ve Robin, 1986) ile sürdürdüğü, ana-babaların çocukları ile, ergenlerinde ana-babaları ile ilişkilerinde bazı bilişsel çarpıtmaların önemli bir etkisi olduğuna dair görüşleri çalışmada desteklenmiştir. Depresyonu olan ergenlerin ana-babaları ve ailelerindeki ilişkiler hakkında çarpıtılmış bilişleri, depresyonu olmayan ergenlerden daha fazladır. Özellikle depresyonda olan ergenlerin anne-babalarının getirdiği kısıtlama ve kurullarla hayatlarının mahvolacağına, ana-babalarının onlara karşı daima adil olmaları ve kolayca haksızlık edebileceklerine dair abartılı inançlara daha fazla sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Robin, Koepke ve Moye’nin (1990) ve Eryüksel’in (1996a) çalışmalarında da, sorunlu ergenlerin anne-babalarıyla olan ilişkilerinde mahvedilme ve haksızlıkla ilgili inançlara daha fazla sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmada bilişler/inançlarla ilgili ilginç bir bulgu, mükemmeliyetçilik ile ilgili olarak ortaya çık-

mıştır. “Gençler anne-babalarının hatırlatmasına gerek kalmadan nasıl davranacaklarını bilmelidirler”, “Dokuzdan aşağı bir not alırsam, kendime çok kızırım” gibi ergenlerin mükemmel bir evlat olma ile ilgili abartılı inançlarını ifade eden alt-ölçekte, depresyonu olan ergenlerin aksine, depresyonu olmayan ergenler daha yüksek puanlar almışlardır.

Araştırmada elde edilen bu bulgular bir kaç açıdan tartışılabilir. Robin ve ark.’nın (1989; 1990; Koepke, Hull ve Robin, 1986; Vincent-Roehling ve Robin, 1986) görüşleri doğrultusunda, depresyonda olan ergenlerin aileleriyle, ana-babalarıyla ilişkilerinde mükemmel bir evlat olma gibi daha abartılı inançlar ifade etmeleri beklenirdi. Depresyonu olan ergenlerde olumsuz bilişlerin varlığını inceleyen araştırmalarda, depresif ergenlerin mükemmeliyetçilikle ilgili inançlara sahip oldukları ve mükemmeliyetçi düşünme eğilimi olan ergenlerin, iyi olmak ile mükemmellik arasında ayırım yapamadıkları bildirilmektedir (Bkz. White, 1989).

Buna karşın gerek Robin ve ark.’nın (1990) gerekse Eryüksel’in (1996a) çalışmasında, sorunlu ve sorunsuz ergenler, mükemmeliyetçilik ve onaylanma ile ilgili ailesel inançlar açısından farklılaşmış gözükmemişlerdir. Ancak her iki çalışmada da sorunlu grup, içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri olan heterojen bir gruptur. Buna karşın, PARQ kullanılarak yürütülen Kahraman’ın (2000) çalışmasında, SCL-R ile belirlenen yüksek depresyon puanlarının yordanmasında, bir evlat olarak mükemmel olma ile ilgili abartılı inançlar depresyonu yordayan değişkenlerden biri olmuştur. Ancak Kahraman’ın çalışmasında ailelerinde şiddet olan ergenler ele alınmıştır. Dolayısıyla, şimdiki araştırmada görüldüğü gibi, mükemmeliyetçilik gibi inançlara bağlılık, ele alınan psikolojik soruna veya farklı aile ve ana-baba özelliklerine göre değişebilir. Kahraman’ın çalışmasında görüldüğü gibi, ana-babanın eğitim düzeyinin düşük olduğu, babanın alkol kullanıp, eşine şiddet uyguladığı ailelerde yetişen ergenler için mükemmellikle ilgili inançlara bağlılığın depresyonu artırıcı bir etkisi olabilir.

Elde edilen bulgular, mükemmel bir evlat olma,

diğerleri tarafından onay ve kabul görme konusundaki abartılı inançların ergenin içinde yer aldığı kültür ve aile özellikleri kapsamında açıklanabileceğini düşündürmektedir. Nitekim Kağıtçıbaşı (1970; 1991) kültürümüzde, ana-babaların çocuklarında bağıllık, bağımlılık ve itaat gibi özelliklere değer verdiklerini belirtmektedir. Bu nedenle mükemmel bir evlat olması gerektiğine inanan, diğerlerinin görüşlerini daha fazla dikkate alan gençler için bu özellikler, kültürümüzde uyum sağlayıcı bir işleve sahip olabilir. Bu görüşü destekleyen bir başka bulgu da, Eryüksel'in (1996a) çalışmasında görülmüştür. Psikiyatrik örneklemedeki ergenlerin mükemmel bir evlat ve genç olmak değil, tam tersi, olmamaya ilişkin inançlarının aile ilişkilerindeki çatışmayı artırıcı bir unsur olduğu görülmüştür.

Buna ek olarak, araştırmada Ayırt Etme analizinde, ergenlerin depresyonu ile annelerinin mükemmeliyetçi beklentileri arasında negatif bir korelasyon olduğu görülmüştür. Daha açık bir deyişle, annelerin çocukları için abartılı olmayan mükemmeliyetçi inançlara sahip olmaları, ergenin depresyon düzeyini ayırt eden yordayıcılardan birisi olmuştur. Bu konuda yürütülen araştırma kapsamında bir yanıt bulunmamakla birlikte ileride yürütülecek çalışmalarda, depresyonda olan ergenler ve annelerinin özellikle mükemmeliyetçi inançlarının bizim kültürümüzde ne tür bir işlevi olabileceği daha ayrıntılı incelenmelidir.

Yürütülen çalışmada, depresyonu olan ergenlerin fonksiyonel olmayan tutumlara daha fazla sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Beck'in Bilişsel Kuramı kapsamında, belli bazı psikiyatrik bozukluklara yatkınlık ile fonksiyonel olmayan şemalara bağıllık arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmektedir (Hisli, 1990; Şahin ve Şahin, 1992; Weisman, 1979; Weisman ve Beck, 1978). Ergenlik döneminde ortaya çıkan depresyon ile bilişsel süreçler arasındaki ilişkileri ele alan çalışmalarda, depresyonu olan ergenlerin daha düşük bir kendilik-saygısına sahip olduğu, olumsuz olayları kontrol edebilme konusunda kendilerini yetersiz algıladıkları ve olumsuz yüklemelere sahip oldukları

(Gladstone, ve ark., 1997; Overholser ve ark., 1995) ortaya konmuştur.

Çocuğunda depresyon olan ve olmayan anne-babaların depresyon puanları karşılaştırıldığında, depresyonda çocuğu olan anne-babaların daha fazla depresif yakınma ifade ettikleri görülmüştür. Son yıllarda depresyonun genetik kaynakları konusunda tartışmalar bulunmaktadır (Spence ve ark., 2002; Steinberg ve Morris, 2001). Depresyonun ailesel ve genetik geçişini araştıran "yukarıdan-aşağıya" desenlerde, ebeveynlerinde depresyon olan çocuklar arasında psikiyatrik bozukluklara daha fazla rastlanmıştır (Kramer ve ark., 1998; Weissman ve ark., 1997). "Aşağıdan-yukarıya" desenlerde ise, depresif çocuk ve ergenlerin birinci derece yakınlarında depresyon görülme sıklığı, %20 ile %46 arasında değişmektedir (Williamson ve ark., 1995). Araştırmada bu yönde açıklayıcı bir başka bulgu daha elde edilmiş, ayırt etme analizinde özellikle annelerin depresyon düzeylerinin önemli olabileceği görülmüştür. Özellikle depresyonun yaygınlığının kadın erkek oranının 2:1 kadınlar lehine, (Weissman ve Klerman, 1977) herhangi bir zamanda alınan ölçümlerde anneler arasında depresyon oranının %8 olduğuna (Weissman, Leaf ve Bruce, 1987) ve 20 ile 40 yaşları arasındaki annelerde ise depresyonun en üst düzeye ulaştığına (Paykel, 1991) dair araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu açıdan da depresyonda olan ergenlerle ilgili çalışmalarda annelerinin de değerlendirilmesi ve tedavi programına dahil edilmesi önemli görülebilir.

Çocuğunda depresyon olan anne ve babalar "Çocuğumla aramda sürtüşme var", "Sanırım hem benim hem çocuğumun yardıma ihtiyacı var" gibi maddelerden oluşan PARQ'nın Genel Çatışma alt-ölçeğinde daha fazla yakınma ve anlaşmazlık ifade etmişlerdir. Diğer çalışmalarla tutarlı olarak, herhangi bir sorunu olan çocuklara sahip olan ana-babaların çocuklarıyla ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadıkları (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke ve Moye, 1990) görülmektedir. Benzer doğrultuda depresyonu olan ergenler de anne-babalarıyla aralarında daha fazla çatışma ve anlaşmazlık ifade etmişlerdir.

Çocuğunda depresyon olan annelerin kendini suçlama ile ilgili abartılı inançlara daha fazla sahip olduğu görülmüştür. Daha önce Eryüksel (1996a) çocuğunun davranış ve sorunlarından dolayı kendini suçlama türündeki abartılı inançlara Türk annelerde daha fazla rastlandığını belirtmiştir. İçselleştirilmiş inançlar ve fonksiyonel olmayan tutumlar açısından, depresyonda çocuğu olan ve olmayan anne-babalar arasında kendini suçlama alt-ölçeği dışında, herhangi bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Diğer pek çok çalışmada da, anne-babalarla ilgili olarak benzer bulgular ortaya çıkmaktadır. Ana-babaların kendilerini, ailelerini ideale yakın tanımladıklarından (Callan ve Noller, 1986; Eryüksel, 1996a; Jessop, 1981; Kandel ve ark., 1968; Niemi, 1968); ailedeki güç, problem çözme, cinsiyet rolleri farklılaşması gibi konularda uç noktadaki tepkileri seçmeme eğilimlerinden (Larson, 1974) söz edilmektedir. Bilişsel çarpıtmalar açısından ise, sayıları az olmakla birlikte, bugüne kadar yürütülen çalışmalarda, sorunlu çocuğu olan anne-babalarda mahvetme, itaat, kötü niyet ve mükemmeliyetçilik ile ilgili abartılı inançlara daha fazla rastlandığı görülmüştür (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke ve Moye, 1990). Yürütülen çalışmada elde edilen bu sonuçlar depresyonda çocuğu olan anne-babaların aile ilişkilerine ve kendilerine yönelik bilişsel çarpıtmalarının daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Çocuğunda depresyon olan anne ve babalara özgü olabilecek aile ilişkilerine yönelik abartılı inanç veya çarpıtmalar, işlevsel olmayan düşünme biçimleri ve bunların ergenler üzerindeki etkileri ileri araştırmalarda ele alınabilir.

Korelasyon analizi sonuçları, ergen ve ana-babaların depresyon düzeylerinin (Kramer ve ark., 1998; Warner, Mulfson ve Weissman, 1995; Weissman ve ark., 1997; Williamson ve ark., 1995), ilişkilerindeki çatışma ve bilişsel çarpıtmalarının birbirleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Robin ve Foster, 1989; Robin, Koepke ve Moye, 1990). Duygu durum bozukluklarının geçişinde varyansın %50'sini genetik geçiş diğer yarısını ise çocukluk dönemi boyunca anne-babanın çocuğa yarattığı aile

ortamının açıkladığı belirtilmektedir (Parker ve Roy, 2001). Buna göre, hem ebeveynlerin hem ergenlerin depresyon, bilişsel çarpıtma ve ilişkilerinde yaşadıkları çatışmanın karşılıklı bir etkileşim içinde olduğu açıktır. Araştırmadan bu etkileşimin yönü hakkında bir sonuç ileri sürülemezse de, ileride yapılacak çalışmalarında ele alınması önemli görünmektedir.

Ayrıca korelasyon analizi sonuçlarında ergen-anne, ergen-baba arasında elde edilen korelasyon katsayıları, anne-babalar arasında elde edilen katsayılarından daha düşük bulunmuştur. Son olarak da, ergenlerin fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları, anne-babalarının bu konudaki tutumlarıyla ilişkili çıkmamıştır.

Özellikle kültürümüzde, anne-baba arasında duygusal bir yakınlığın olmadığı (Fişek, 1982; Kağıtçıbaşı, 1991) Türk ailesinde, merkezi rolde bir anne ve daha periferal rolde bir babanın yer aldığı (Hortaçsu, 1989), anne-babanın bir alt-sistem olmadığı (Gülerce, 1996) konusunda görüşler ileri sürülmektedir. Ancak korelasyon analizinde elde edilen bulgular, anne-babaların daha bütün bir alt-sistem olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bu durum, belki de üyelerinin veya ergen çocuklarının daha fazla depresif semptom yaşadığı ailelere özgü olabilir. Örneğin, anne ve babaların depresif özellikleri nedeniyle kararsızlık, çaresizlik veya değersizlik duyguları yaşamaya daha yatkın olduğu, depresif semptomotoloji gösteren ailelerde anne-baba arasında daha yapışık (enmeshed) ilişkiler olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bulguları destekleyen son veriler, ayırt etme analizinde elde edilmiştir. Buna göre, bir gencin depresyonda olup olmayacağı temelde anne-babanın kısıtlama ve kurallarının hayatını mahvedebileceğine inanması, anne-babasıyla ilişkisinden şikayet etmesi ve fonksiyonel olmayan şemalara bağlılığı açısından değerlendirilebilir. Şikayet anne depresyondan ve çocuğunun problemleri hakkında kendini suçlamaktan, çocuğunun mükemmel olmasına ilişkin düşük düzeyde beklentilerden; baba ise ergen çocuğu ile ilişkilerinde bir çatışmadan söz ediyorsa bu tür ailelerdeki gençlerin depresyonda olma riskleri önemle düşünülmelidir.

Sonuç olarak, yürütülen araştırmadan elde edilen bulgular depresyonda olan gençlerin anlaşılması ve onlara sunulacak yardımda, anne ve babalarının da bu süreçlere dahil edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. İleride yürütülecek araştırmalarda, şimdiki araştırmanın kısıtlılıklarının da ele alınması önerilebilir. Özellikle denek sayılarının yetersiz oluşu, cinsiyete özgü olabilecek farklılıkların ele alınmasını kısıtlamıştır. Anne ve babaların kız veya erkek çocuklarına özgü farklılaşabilecek bilişsel çarpıtmaları olabilir (Eryüksel, 1996a). Özellikle babaların araştırmalara katılım oranları azdır. İleri araştırmalarda ergen ve ebeveyn sayılarının artırıldığı, farklı psikolojik sorunların depresyonla karşılaştırıldığı, ergenlerin ve ana-babalarının duygusal, bilişsel ve davranışsal özelliklerinin daha ayrıntılı ele alındığı çalışmalar önerilebilir.

Kaynaklar

- Adams, D. M., Overholser, J. C., & Lehnert, K. L. (1994). Perceived family functioning and adolescent suicidal behavior. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 33 (4), 498-507.
- Alexander, J., & Parsons, B. V. (1982). *Functional family therapy*. Monterey, CA:Brooks/Cole.
- Aponte, H. J., & Van Deusen, J. M. (1981). Structural family therapy. In A.S. Gurman and D.P. Kniskern (Eds.), *Handbook of Family Therapy*. New York: Brunnel/Mazel.
- Barber, B. K. (1992). Family, personality and adolescent problem behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 69-79.
- Barnes, G. M., Farrell, M. P., & Windle, M. (1990). Parent-adolescent interactions in the development of alcohol abuse and other deviant behaviors. *Family Perspective*, 21, 321-335.
- Beck, A. T. (1976). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. New York: International Universities Press.
- Beck, A. T., Brown, G., Steer, R. A., & Weismann, A. N. (1991). Factor analysis of the dysfunctional attitude scale in a clinical population. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 3, 478-483.
- Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F., & Emery, G. (1979). *Cognitive therapy of depression*. New York, Guilford.
- Birmaher, B., Ryan, N. D., Williamson, D. E., Brent, D. A., Kaufman, J., Dahl, R. E., Perel, J., & Nelson, B. (1996). Childhood and adolescent depression: A review of the past 10 years. Part 1. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 1427-1439.
- Brennan, T. (1980). Mapping the diversity among runaways: A descriptive multivariate analysis of selected social psychological background conditions. *Journal of Family Issues*, 1, 189-209.
- Callan, V., & Noller, P. (1986). Perceptions of communicative relationships in families with adolescents. *Journal of Marriage and the Family*, 48, 813-820.
- Eryüksel, G. N. (1996a). *Ana-baba ve ergen ilişkilerinin problem çözme iletişim becerileri, bilişsel çarpıtmalar ve aile yapısı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eryüksel, G. N. (1996b). Ana-baba ve ergen ilişkilerinin davranışsal-aile sistemleri kuramına göre değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (38), 1-17.
- Fergusson, D. M., & Lynskey, M. T. (1995). Suicide attempts and suicidal ideation in a birth cohort of 16-year-old New Zealanders. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 1308-1317.
- Fişek, G. O. (1982). Psychopathology and the Turkish family: A family system theory analysis. Ç. Kağıtçıbaşı (Ed.), *Sex roles, family and community in Turkey*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press.
- Gecas, V., & Seff, M. A. (1990). Families and adolescents. *Journal of Marital and the Family*, 52, 941-958
- Gladstone, T. R., Kaslow, N. J., Seeley, J. R., & Lewinsohn, P. M. (1997). Sex differences, attributional style and depressive symptoms among adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 25, 297-306.
- Green, S. B., Salkind, N. J., & Akey, T. M., (2000). *Using SPSS for Windows: Analyzing and Understanding Data*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Gullotta, T. P. (1978). Runaways, reality or myth. *Adolescence*, 13, 543-550.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Haley, J. (1997). *Leaving home: The therapy of disturbed young people* (2nd ed). Brunner/Mazel, Inc.
- Hammen, C. (1991). The generation of stress in the course of depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 4, 555-561.

- Harrington, R. C., Fudge, H., Rutter, M., Pickles, A., & Hill, J. (1990). Adult outcomes of childhood and adolescent depression: I. Psychiatric status. *Archives of General Psychiatry*, 47, 465-473.
- Harrington, R. C., & Vostanis, P. (1995). Longitudinal perspectives and affective disorder in children and adolescents. In: *The Depressed Child and Adolescent: Developmental and Clinical Perspectives*, Goodyer IM, ed. Cambridge, England: Cambridge University Press, 311-334.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6, 118-126.
- Hisli, N. (1989). Beck depresyon envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 3-13.
- Hisli, N. (1990). Almanya'dan dönüş yapan öğrencilerden uyum yapan ve yapmayanların fonksiyonel olmayan tutumlar, otomatik olumsuz düşünceler ve problem çözme yeterliği konusunda kendilerini algılayış açısından farklılıkları. *V. Ulusal Psikoloji Kongresi Psikoloji-Seminer Dergisi Özel Sayısı*. İzmir: E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını, 711-723.
- Hortaçsu, N. (1989). Targets of communication during adolescence. *Journal of Adolescence*, 12, 253-263.
- Jessop, D. L. (1981). Family relationships as viewed by parents and adolescents: A specification. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 95-107.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1970). Social norms and authoritarianism: A challenge to psychology. *International Journal of Psychology*, 19, 145-157.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1991). *İnsan-aile-kültür*, (2. baskı). Ankara: Remzi Kitabevi.
- Kahraman, H. (2000). *Aile yaşamlarında şiddet olan ergenlerin ana-babalarıyla olan ilişkilerini ve kendilerini değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kandel, D. B., Lesser, G. S., Roberts, G. C., & Weiss, R. (1968). *Adolescent in two societies: Peers, school and family in the United States and Denmark*. Final report to the Department of Health, Education and Welfare, Project No: 2139. Cambridge: Harvard University, Laboratory for Human development.
- King, C. A., Segal, H. G., & Naylor, M. W. (1992). Family system factors and suicidality among adolescent inpatients. Paper presented at the International Conference on Suicidal Behavior, Pittsburg, P. A, June 1992.
- Koepke, T., Hull, B., & Robin, A. (1986). *Construct validation of the family beliefs inventory*. Unpublished manuscript. Wayne State University, Michigan.
- Kovacs, M., Goldston, D., & Gatsonis, C. (1993). Suicidal behaviors and childhood onset depressive disorders. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32, 8-20.
- Kramer, R. A., Warner, V., Olfson, M., Ebanks, C. M., Chaput, F., & Weissman, M. M. (1998). General medical problems among the offspring of depressed parents: A 10-year follow-up. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 37, 602-611.
- Larson, L. E. (1974). System and sub-system perception of family roles. *Journal of Marriage and the Family*, 36, 123-128.
- Levine, B. L. (1985). Adolescents' substance abuse: Toward an integration of family systems and individual adaptation theories. *The American Journal of Family Therapy*, 13, 3-16.
- Lewinsohn, P. M., Gotlib, I. H., & Seeley, J. R. (1995). Adolescent psychology: IV. Specificity of psychosocial risk factors for depression and substance abuse in older adolescent. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34 (9), 1221-1229.
- Madanes, C. (1980). The prevention of rehospitalization of adolescents and young adults. *Family Process*, 19, 179-191.
- McCleary, L., & Sanford, M. (2002). Parental expressed emotion in depressed adolescents: Prediction of clinical course and relationship to comorbid disorders and social functioning. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43 (5), 587-595.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Niemi, R. G. (1968). *A methodological study of political socialization in the family*. Ann Arbor, Michigan: University Microfilms.
- O'Connor, J. J., & Hoorwitz, A. N. (1984). The Bogeyman cometh: A strategic approach for difficult adolescents. *Family Process*, 23, 237-249.
- Overholser, J. C., Adams, D. M., Lehnert, K. L., & Brinkman, D. C. (1995). Self-esteem deficits and suicidal tendencies among adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 919-928.
- Parker, G., & Roy, K. (2001). Adolescent depression: A review. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 35, 572-580.

- Paykel, E. S. (1991). Depression in women. *British Journal of Psychiatry*, 158, 22-29.
- Petersen, A. C., Compas, B. E., Brooks-Gunn, J., Stemmler, M., Ey, S., & Grant, K. E. (1993). Depression in adolescence. *American Psychologist*, 48, 155-168.
- Rao, U., Weissman, M. M., Martin, J. A., & Hammond R. W. (1993). Childhood depression and risk of suicide: A preliminary report of a longitudinal study. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 32, 714-722.
- Reinherz, H. Z., Giaconia, R. M., Hauf, A. M., Carmola, B. A., Wasserman, M. S., & Paradis, A. D. (2000). General and specific childhood risk factors for depression and drug disorders by early adulthood. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39, 223-231.
- Robin, A. L., & Foster, S. L. (1984). Problem-solving communication training: a behavioral-family systems approach to parent-adolescent conflict. In P. Karoly & J.J. Steffen (Eds.), *Adolescent behavior disorders: Foundations and contemporary concerns* (pp.195-240). Lexington, Massachusetts: D.C. Heath
- Robin, A. L., & Foster, S. L. (1989). *Negotiating parent-adolescent conflict: A behavioral-family systems approach*. New York: Guilford Press.
- Robin, A. L., Koepke, T., & Moye, A. (1990). Multidimensional assessment of parent-adolescent relations. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2 (4), 451-459.
- Robin, A. L., Koepke, T., & Nayar, M. (1985). Conceptualizing, assessing and treating parent-adolescent conflict. In B. Lahey and A. Kazdin (Eds.), *Advances in Clinical Child Psychology*, 9. New York: Plenum Press.
- Robin A. L., Siegel, P. T., Moye, A. W., Gilroy, M., Dennis, A. B., & Sikand, A. (1999). A controlled comparison of family versus individual therapy for adolescents with anorexia nervosa. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 38 (12), 1482-1489.
- Robin, A. L., & Weiss, J. G. (1980). Criterion-related validity of behavioral and self-report measures of problem-solving communication skills in distressed and non-distressed parent-adolescent dyads. *Behavioral Assessment*, 2, 339-352.
- Spence, S. H., Najman, J. M., Bor, W., O'Callaghan, M. J., & Williams, G. M. (2002). Maternal anxiety and depression, poverty and marital relationship factors during early childhood as predictors of anxiety and depressive symptoms in adolescence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43, 457-469.
- Steinberg, L., & Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology*, 52, 83-110.
- Şahin, N. H., & Şahin, N. (1992). Bir kültürde fonksiyonel olmayan tutumlar bir başka kültürde de öyle midir? "Fonksiyonel Olmayan Tutumlar" ölçeğinin psikometrik özellikleri. *Psikoloji Dergisi*, 7 (26), 30-39.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics*, 3rd ed., Harper Collins College Publishers.
- Vincent-Roehling, P., & Robin, A. L. (1986). Development and validation of family beliefs inventory: A measure of unrealistic beliefs among parents and adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54 (5), 693-697.
- Warner, V., Mufson, L., & Weissman, M. M. (1995). Offspring at high and low risk for depression and anxiety: Mechanism of psychiatric disorder. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 786-797
- Weissman, A. N. (1979). The dysfunctional attitude scale: A validation study. *Dissertation Abstract International*, 40, 1389B-1390B.
- Weissman, A. N., & Beck, A. T. (1978). Development and validation of the Dysfunctional Attitude Scale: A preliminary investigation. Paper presented at the *Annual Meeting of the American Educational Research Association*, Toronto, Ontario.
- Weissman, M. M., & Klerman, G. L. (1977). Sex differences and the epidemiology of depression. *Archives of General Psychiatry*, 34, 98-111.
- Weissman, M. M., Leaf, P., & Bruce, M. L. (1987). Single parent women. *Social Psychiatry*, 22, 29-36.
- Weissman, M., Warner, V., Wickramaratne, P., Moreau, D., & Olfson, M. (1997). Offspring of depressed parents: 10 years later. *Archives of General Psychiatry*, 54, 932-940.
- White, J. L. (1989). *The troubled adolescent*. Boston: Allyn and Bacon.
- Williamson, D. E., Ryan, N. D., Birmaher, B., Dahl, R. E., Kaufman, J., Rao, U., & Puig-Antich, J. (1995). A case-control family history study of depression in adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 1596-1607.

Summary

Family Relations and Cognitive Distortions in Depressive Adolescents and Their Parents

Gül N. Eryüksel*

Ebru Aktün

Ege Üniversitesi

Recent studies on adolescence have been increasingly focusing on family relations (Adams et al., 1994; Barber, 1992; Gecas & Seff, 1990; Robin & Foster, 1989). Several studies on depression and suicide in adolescence have illuminated important familial factors such as clinically significant conflict in family, non-supportive & chaotic family relations, and general dissatisfaction (Birmaher et al., 1996; Fergusson & Lynskey, 1995; Reinherz et al., 2000; Warner et al., 1995).

Family therapy models have been employed in assessing, intervening, and treating psychological problems in adolescence. Robin and his colleagues (Robin & Foster, 1984; 1989; Robin, Koepke & Moye 1990; Robin, Koepke & Nayar, 1985; Robin et al., 1999), who adapted Behavioral-Family Systems model for examining and treating parent-adolescent conflict, also focused on distorted cognitions or irrational beliefs in their studies of family relations. These authors argued that rigid beliefs, unreasonable expectations can trigger conflict by bringing out angry affect that distances the individual from rational problem solving and positive communication (Robin & Foster, 1989; Robin, Koepke & Moye, 1990).

Robin et al. (1986; 1989; 1990) described five cognitive distortions/ irrational beliefs for parents and adolescents: Parental beliefs concerning obedience, malicious intent, self-blame, ruination, and perfectionism and adolescent's beliefs concerning unfairness, autonomy, approval, ruination, and perfectionism. Studies based on

Behavioral-Family Systems model showed that both adolescents and parents in distressed families express more conflict, skill deficits in problem solving, communication problems in family structure and sibling & school conflict (Eryüksel, 1996a; Kahraman, 2000; Robin, Koepke & Moye, 1990). These studies have also revealed that families referred to Child & Adolescent Psychiatry clinics harbour distorted cognitions/irrational beliefs about being a parent or a child. (Eryüksel, 1996a; Robin & Foster, 1989; Robin, Koepke & Moye, 1990; Robin, Koepke & Nayar, 1985).

In this study, parent-adolescent conflict and cognitive distortions / unrealistic beliefs among family members were investigated in terms of adolescent depression. In previous studies on cognitive distortions, various psychological disorders were all grouped under the general heading of "distressed group" (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke & Moye, 1990; Vincent-Rohling & Robin, 1986;). The present study aimed at investigating cognitive distortions concerning family relations, adolescent-parent conflicts, and dysfunctional attitudes in depressed and non-depressed adolescents and their parents.

Method

Subjects

The sample of the study consisted of 123 adolescents and 196 parents. The adolescent subjects were grouped into two groups according to their Beck Depression Inventory (BDI) score as

*Address for Correspondence: Gül N. Eryüksel, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Bornova-İzmir, Turkey.
E-mail: gulery@edebiyat.ege.com.tr

“depressed” and “non-depressed” adolescents. The mean BDI score was 25.3 (sd = 8.1) for the depressed group and 8 (sd = 4.7) for the non-depressed group. The depressed group’s mean BDI score was significantly higher than that of the non-depressed group ($t = 14.4$; $p < .001$).

The “*depressed group*” consisted of 61 junior or senior high school students (45 females and 16 males) who scored above the cut of point of 17 on the Beck Depression Inventory (BDI) and their 98 parents (53 mothers and 45 fathers). The mean age for the depressed group was 16.58 (sd = 1.06; age range = 13-19) for the adolescent subjects, 41.51 (sd = 4.14; age range = 33-54) for their mothers and 48.09 (sd = 6.19; age range = 32-67) for their fathers. The “*non-depressed group*” consisted of 62 adolescents (29 females and 33 males) who scored less than 17 on the BDI and their 98 parents (56 mothers and 42 fathers). The mean age for the non-depressed group was 16.40 (sd = 1.14; age range = 15-18) for the adolescent subjects, 42.42 (sd = 5.30; age range = 33-54) for their mothers and 46.25 (sd = 6.53; age range = 32-67) for their fathers.

The majority of both the depressed and the non-depressed adolescent subjects (89% and 75%, respectively) came from the middle socio-economic-level families.

Measures

Subjects were administered a demographic questionnaire, Beck Depression Inventory (BDI), Parent-Adolescent Relationship Questionnaire (PARQ), and Dysfunctional Attitude Scales (DAS). The BDI, adapted by Hisli (1988; 1989), was employed to measure the depression level of the adolescent subjects. Parent-adolescent relations were assessed by six scales of the PARQ which was adapted by Eryüksel (1996a; 1996b). The Global Distress Scale of the PARQ was used to assess the overt conflict between the parent and the adolescent. The subjects’ irrational beliefs about their family relationships were assessed by the five subscales of the Beliefs / Expectations Scale. Finally, DAS,

adapted by Şahin and Şahin (1992), was used to examine subjects’ rigid and extreme attitudes concerning themselves and the world.

Procedure

Inventories were presented in an envelope to the adolescent students. They were informed about the goal of the investigation and the forms. They were asked to take the forms to their parents to be completed them at home. The completed forms were returned to the school counsellors.

Results

Depressed and non-depressed groups were compared by one-way ANOVA in order to see effects of depression on both the global distress and cognitive distortions/irrational beliefs about family relations and the subjects’ dysfunctional attitudes regarding themselves. The results of ANOVA indicated that depressed adolescents reported more global distress and more cognitive distortions concerning ruination, unfairness and dysfunctional attitudes than did the non-depressed group. Non-depressed adolescents, on the other hand, expressed more perfectionistic beliefs concerning with family relationships

ANOVA comparisons of mothers’ scores between two groups revealed that mothers in the depressed group reported higher depression and more global distress than the mothers in the comparison group. Depressed mothers expressed more irrational beliefs regarding self-blame. The comparison results demonstrated that fathers in the depressed group reported more global distress than did the non-depressed fathers. No significant differences were found between depressed and non-depressed adolescents’ parents on the other scales.

The inter-correlations between the adolescents’, mothers’ and fathers’ BDI, Global Distress and Cognitions/Beliefs scales of the PARQ and DAS scores were examined by Pearson Correlation Analyses. “Adolescent-mother”, “adolescent-father”

and “mother-father” correlations ranged between .26 and .64 for the BDI scores, between .42 and .56 for the Global Distress scores and between .31 and .57 for the Cognitions/Beliefs scores and all were statistically significant. While the “adolescent-mother” and “adolescent-father” DAS scores were not significantly correlated, the correlation between the parents’ DAS scores was significant ($r = .48$). One interesting finding with regard to the correlations was that the correlations between mothers and fathers were consistently higher as compared to the correlations between adolescents and their parents on all four scales.

The discriminant analysis revealed that adolescents’ depression was best discriminated by the PARQ’s Ruination, Global Distress scores and the DAS. Adolescents’ depression was best discriminated by the mothers’ depression score, her irrational beliefs concerning self-blame and low level perfectionistic expectation from their children, and the fathers’ Global Distress score.

Discussion

The results showed that depression in adolescence should be examined in terms of both the adolescents’ and the parents’ depression level, conflict between parents and adolescents, and internalized beliefs/cognitive distortions concerning family relations.

Depressed adolescents reported more conflict and disagreement in family relations. This finding is consistent with the results of the previous studies that investigated distressed and non-distressed families. (Barnes, Farrell & Windle, 1990; Brennan, 1980; Eryüksel, 1996; Fergusson & Lynskey, 1995; Gullotta, 1978; Lewinsohn, Gotlib & Seeley, 1995; Reinherz et al., 2000; Robin, Koepke & Moye, 1990). Depressed adolescents also displayed more unrealistic beliefs regarding ruination and unfairness than did the non-depressed group, as also reported by the previous studies (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke & Moye, 1990). In other words, depressed adolescents believe that it is catastrophic

when parents treat them unfairly, and that parental rules and restrictions will ruin their teenage years.

Another interesting result concerning cognitions/beliefs is that non-depressed adolescents stated more perfectionist beliefs regarding family relations. These findings may be explained in terms of parental and familial characteristics, psychopathology and the cultural context. Considering the fact that obedience, adherence, perfectionist standards and taking note of others’ opinions are strengthened by parents in our culture (Kağıtçıbaşı, 1970; 1991), this attitude can serve to reduce conflict between adolescent and his/her parents. As Eryüksel (1996a; 1996b) had reported, non-perfectionist beliefs of the distressed adolescents increase conflict in family relations, and adolescents who need to be approved by their parents form coalitions in the family.

The ANOVA results of the parents showed that both the mothers & the fathers in the depressed group expressed more depression than the parents in the non-depressed group, consistent with the results of some genetic studies (Kramer et al., 1998; Weissman et al., 1997; Williamson et al., 1995). As seen in previous studies (Eryüksel, 1996a; Robin, Koepke & Moye, 1990), parents of the depressed adolescents report more conflict and dissatisfaction among family members.

Mothers of depressed children displayed more extreme beliefs concerning self-blame, consistent with the findings of Eryüksel’s previous study (1996a). However, no significant differences were found between depressed and non-depressed parents on the other scales. This could partly be explained by the fact that parents are inclined to define their families in favorable light (Callan & Noller, 1986; Eryüksel, 1996a; Jessop, 1981; Kandel et al., 1968; Niemi, 1968).

Considering the lack of emotional ties between the Turkish parents (Fişek, 1982; Kağıtçıbaşı, 1991), the Turkish mother’s central and the father’s more peripheral role (Hortaçsu, 1989), and the view that

mother-father unit does not appear as a sub-system in Turkish families (Gülerce, 1996), the relatively higher correlations found between the parents in this study appear as an interesting finding. These relatively higher correlations found between the parents on all four assessments suggest that the mother-father unit does appear as a sub-system in the families studied.

The results of discriminant analysis revealed that the variables that best discriminated depressed

adolescents from the non-depressed controls were their beliefs concerning ruination and disregard for approval, mother's depression and self-blame and father's reports of conflict and dissatisfaction with his adolescent child. These findings were in agreement with the other findings of the study.

In summary, the findings of this study suggest that depression in adolescents will be best understood in the light of accompanying cognitive and familial variables.